

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora čtenářství ve Francii

(výstup z rešerší elektronických zdrojů)

http://lebateaulivre.over-blog.fr/pages/Animations_lecture-130295.html

(blog *Knížní koráb* – čtenářské aktivity)

Velice aktivní blog učitelky a knihovnice z Nice Mathilde Bernos nazvaný *Knížní koráb* (asociace na *Opilý koráb Bateau ivre* od Rimbauda), nabízí desítky konkrétních aktivit na zatraktivnění knížek a čtení a rozsáhlou bibliografii literatury pro děti a mládež s pracovními listy.

Konkrétní aktivity:

1. **„Čtenářská smlouva“**: sepište s každým členem klubu smlouvu (tři základní body: za školní rok přečtu nejméně tři knihy; dvě z nich obšírněji představím svým kamarádům a k jedné vytvořím alespoň kartičku s ohlasem; systematicky si budu zaznamenávat všechny dočtené i nedočtené knihy, abych si pak zpětně mohl uvědomit, jaký že to jsem čtenář)
 2. **„Adventní kalendář“**: na každý den, každý ze žáků namaluje obrázek ke knize, kterou by chtěl doporučit svým kamarádům a vloží ji do adventního kapsáře (textilní nebo stačí jen papírové obálky přichycené na nástěnce nebo na nějaké mřížce, šňůře). Každý den se otevře jedna obálka/kapsa a autor obrázku nejprve dá hádat, o jakou knihu jde, případně ji v náznacích představí, dokud ostatní neuhodnou. Pokud ostatní knihu neznají, je to příležitost, aby se s ní seznámili.
 3. **„Čtenář literárním kritikem“** – vložit do knihy lístek, na který dítě může napsat, co se mu na knize líbilo, co ne.
 4. **„Vyšetřování v knihovně“**: rekonstrukce zločinu (k tématu detektivky) – hraje se podobně jako česká hra na vraha, akorát se to vztahuje k nějakému příběhu (může být jeden z již čtených nebo se vyšetřování zakončí četbou)
 5. **„Udělej si sám“** – knihu. Vysvětlit dětem, jak se dělá kniha, pro kluky obzvlášť zajímavé technické okolnosti. Zároveň si knihu vyrobit – ať už z převzatého příběhu nebo z vlastního, dotvořit ilustrace, sešít (jehla a nit) atd.
 6. **„Balíčky s překvapením“**: ke každé vystavené knize přifařit jednu na podobné téma, ale třeba jiného žánru (k románu o zvěrolékaři, například encyklopedii zvířat), k literární předloze její filmovou adaptaci nebo audioknihu) nebo třeba dvě knihy básniček. Každý žák vytvoří balíček a vymyslí k němu pásku s reklamním sloganem např. „Pro milovníky dobrodružných příběhů“, „Dárek pro ty, kdo mají rádi poezii“ atd.
 7. **„Zelené knihy“**: jarní akce vycházející z faktu, že děti často chtějí „tu zelenou, tu modrou, tu červenou knihu“, víc si nepamatují. Tohle je pokus vzít je za slovo. Knížky mezi sebou většinou nemají moc společného, ale na výstavce se tak objeví ty, které třeba dlouho zůstávaly v regálech.
- Doprovodná akce: kopírkou ofotit obě ruce dětí a nechat je do takových

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„portrétů“ namalovat cokoliv zeleného, skutečného nebo smyšleného – docela hezké výsledky)

8. **„Valentinské básničky“**: využití svátku sv. Valentýna k tomu, aby se děti naučily vyhledávat v elektronickém katalogu podle klíčových slov. V tomto případě třeba slovo „láska“ nebo „milostný“. Další krok: postavit do třídy, knihovny schránku na milostné básničky, které děti mohou samy vymýšlet, nebo je vypsát z takto vyhledaných knih.

<http://www.livralire.org/rubriques/index.php/Boite-a-idees>

(„Kniha je ke čtení“, rubrika: „bedna plná nápadů“)

Server na podporu literatury pro mládež (od roku 1988) a dospělé (od roku 2002) – spousta konkrétních aktivit, školení pro knihovníky, učitele, každý týden výběr z novinek podle věkových kategorií.

Konkrétní aktivity:

1. **„Co se dneska čte?“** (knihovnice nebo vedoucí čtenářského klubu v pondělí vyvěsí na dveře knihovny/čtenářského klubu plakátek s nápisem typu: „Potřebujete změnu? Překvapení na vás čeká v pátek odpoledne v knihovně/čtenářském klubu!“ týden je dost dlouhý na to, aby se zpráva rozšířila, v pátek knihovnice představí „knihu týdne“. Akce se opakuje každý týden, do představování se dají zapojit i žáci, kteří mohou touto cestou spolužákům doporučit něco z toho, co četli (ve Francii to na mnoha školách údajně mělo úspěch a návštěvnost knihoven a výpůjčky výrazně vzrostly)
2. **„Knihy pro mrňata i dědečky“**: zapojit do čtení další instituce v obci – jesle, školky, domovy důchodců, kam děti chodí předčítat, čímž si zlepšují přednes, otrkávají se. Čtení hozené do polohy mise je pro zajímavější než samo o sobě. V Grenoblu adaptovali jednobarevnou nákupní tašku na kolečkách, kterou děti vyzdobily obrázky knih a maskotem – plyšák – a s tímhle transportérem objíždějí vybraná místa.
3. **„Knihomolení“** – propojení aktivity se školou. Po dobu jednoho týdne (může být i déle, pokud se pokus osvědčí) se každý den přeruší výuka na dvacet minut, během kterých si žáci samostatně v lavici čtou. Jedno co, ale musí číst. Akce se vyhlásí s předstihem, aby si každý stačil vybrat tu „svou“ knihu.
4. **„Dejme šanci outsiderům“**: jednou za týden, za dva týdny, za měsíc knihovník nebo vedoucí čtenářského klubu vybere několik málo půjčovaných knih vystaví je opatřené kratičkou upoutávkou. Může to být pel mel, nebo tematický, žánrový či jiný výběr.
5. **„Čtenářská komise“** Děti mezi sebou vyberou zástupce, kteří raději čtou než ostatní, tři až pět dětí, a ty dostanou jako první k přečtení a kratičkému písemnému posouzení novinky – lístky s hodnocením zůstanou vložené, vlepené v knize nebo zastrčené za obal. Komise se může po měsíci měnit.

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. **„Tajný spolek“**: čtyři až pět dobrovolníků, kteří dokážou udržet tajemství, dostane k přečtení knížku a poté si za pomoci učitele nebo vedoucího čtenářského klubu připraví prezentaci a následně sami představí knihu spolužákům. Děti milují tajnůstkářství, jsou pro tu chvíli vyvolení a komplicové dospělého k tomu, a tím motivovanější k četbě. Ti nesmělejší z nich, kteří dokážou překonat nesmělost a díky prezentaci (vypracované s pomocí dospělého) se mohou blýsknout před spolužáky, se pak cítí sebejistější. Další děti motivované úspěchem kamarádů chtějí také...

7. **„Líbila se vám? Přečtěte si také...“** – samolepicí etikety na zadní straně obálky, na kterých jsou uvedené tematicky, žánrově či jinak blízké knížky, které by se mohly čtenáři líbit. (něco na způsob toho, co dělá Kosmas: zákazníci, kteří si zakoupili tuto knihu, si kupují také...)

8. **„Rčení v hlavní roli“**: přiblížit čtenářům výkladové slovníky různých typů. Vybrat ze slovníku a vypsát i s vysvětlením zajímavé a méně obvyklé rčení, třeba „Je zima jak v morně“, „Mít husí kůži“ apod. doprovodit obrázkem (v druhém případě třeba tou husou) a odkazem k příslušnému titulu, ze kterého je vypsáno. Vytisknout na A4 a nalepit zezadu na počítač, do kterého se registrují výpůjčky. Děti si tak mimoděk obohacují slovní zásobu a může to v nich podnítit zvědavost nakouknout do vybraného slovníku.

9. **„Čtení pod širým nebem“**: za hezkého počasí přesunout aktivity čtenářského klubu ven. Předčítat si nahlas v parku na trávníku. Lze přizvat i kolemjdoucí, děti na hřišti apod. Případně organizovat piknik se čtením.

10. **„Četba na pokračování“**: ochutnávkový mix, každý den ve stejnou hodinu přečíst nahlas jednu kapitolu z vybrané „knihy dne“.

11. **„Říkávkový kapsář“** – pro nejmenší čtenáře: látkový kapsář, v každé kapse na barevném kartonu vypsána říkanka a na kapse vyšitý nebo fixem na textil namalovaný obrázek charakteristický pro tu kterou říkanku/básničku, na druhé straně bibliografický údaj o knížce, ze které text je.

12. **„Knižní burza“**: děti přinesou knížky, které už si přečetly a nechtějí se k nim vracet nebo je chtějí přiblížit kamarádům; vedoucí klubu knihy vybere, ohodnotí počtem bibliobodů (podle očitosti, vzácnosti atp.) a knihy se pak vyměňují buď s ohledem na tyto body nebo jen tak – záleží na dohodě.

13. **„Kvalitní rychlovky“**: vyložit na stůl/stojan krátké texty (první čtení, zkrácené verze klasiků), takové, které je možné přečíst za týden o přestávkách nebo během jednoho odpoledne. Ztráta ostychu před nedočtenými svazky.

14. **„Vetřelec“**: vybranou knihu podstrčit například do poličky s komiksy a opatřit ji výraznou záložkou (velkou a třeba sytě žlutou) s výrazným (třeba červeným nápisem): „Otevři mě! Jsem tu omylem. Tak toho využij a podívej se do mě. Když si mě nepůjčíš, zůstanu tu ztracená.“

15. **„Čtenářský trenážér“** – nebojte se komikových adaptací. Je lepší, když děti čtou alespoň je než vůbec nic. Navíc v nich komiks může vzbudit zvědavost, jakže vypadá originál. Podobně to platí pro filmy. Komiks a film

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

mohou děti zvládnout samostatně, četba předlohy může probíhat v rámci klubu. Děti se aktivně zapojí do vyhledávání rozdílů. Co ve filmu, v komiksu nebylo – „najdi deset rozdílů“.

16. **„Mezigenerační cestování s knihou“** – každý rok se vybere 10 knih a děti různých věkových kategorií se o ně podělí s lidmi v domovech důchodců, kde naopak roli předčítačů mohou převzít tamní klienti; čist se po vzájemné dohodě dá i v jeslích, školkách, ale i v dětských domovech, nízkoprahových klubech apod.

17. **„Cestování s knihou2“** – výměna čtenářských zkušeností mezi školami/třídami. Jedna třída dá dohromady seznam 10 knih, druhá třída také. Každý žák/student přečte tři knihy a do léta napíše „bibliofilský“ dopis (tj. bibliofilsky vyvedenou anotaci s osobním hodnocením a ilustracemi). Koncem května se dopisy vyberou, strčí do obálky a pošlou spřátelené třídě, ta udělá to samé. Jedna hodina literatury na konci roku je pak věnovaná čtení dopisů a děti, inspirované, odjíždějí na prázdniny s doporučenými knihami. Může probíhat i mezinárodně mezi studenty cizích jazyků – s češtinou se zapojuje hůř, ale daly by se využít děti z českých škol v zahraničí České školy bez hranic www.csbh.cz – mám přes článek, který jsem o nich psala, a přes sestru, která na takové učí ve Frankfurtu, i nějaké osobní kontakty)

18. **„Tandemové čtení o velké přestávce“** – jeden vášnivý čtenář a jeden čtenář spíš laxní, až nečtenář, se dají do dvojice a spolu nahlas předčítají třídě z vybrané knihy (většinou vybírá čtenář aktivec). Akce může trvat vždy týden nebo i déle, podle zájmu.

19. **„Musíme si pomáhat“** – vždy dva žáci dohromady se shodnou na jednom knižním titulu, vypůjčí si ho dohromady a pak se střídají ve čtení. Jeden den přečte jeden z nich jednu kapitolu, kterou druhý den převypráví spolužákovi, druhý den pokračuje v četbě druhé dítě a následující den opět převypráví „svoji“ kapitolu a tak dokola až do úplného přečtení knihy.

<http://www.gallimard-jeunesse.fr/>

(Stránky jednoho z největších nakladatelů – Gallimard – literatura pro děti a mládež)

Tipy:

1. **„Jak se dělá kniha?“**: seznamte děti s tím, jak vzniká kniha. Ne teoreticky, ale prakticky. Děti přijdou s náměty (kdo umí spíš malovat přinese na ukázkou ilustrace), pak si všichni sednou jako redakční rada, autoři vysvětlují, o co by v knížce mělo jít. Pak společně sepišou příběh (nebo si každý sepiše svůj vlastní), ilustrátoři vytvoří ilustrace. Následuje verze rukodělná: na pevnější papír se napíše text, nakreslí ilustrace (můžou být koláže, fotky), pak děrovačka a sešít bavlnkou. A verze elektronická: větší děti je možné seznámit s lámacím programem a pomoci jim se sazbou. Výjezd z tiskárny pak společně zanést ke knihvazači nebo do rychlovazárny.

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zároveň seznámit děti s různými grafickými a technickými rozdíly mezi knihami (třeba v tisku: hlubotisk, digitální tisk nebo různé typy ilustrací....)

2. **„Jak se dělá knihovna“**: společně shromáždíte základ nové knihovničky (ať už z darů nakladatelů, nebo z toho, co děti donesou z domova), naučte děti zakládat knihovní lístky, základy třídění (můžete nechat i na jejich fantazii: vznikají tak knihovny podle barev, velikosti jednotlivých svazků, žánrů, abecedy atp. Do „své“ knihovny děti chodí raději. Podobné aktivity navrhuje i stránky francouzské národní knihovny, která má svoje programy pro děti <http://enfants.bnf.fr/> (dost specifické: například seznamování s rukopisy, s hieroglyfy, jednotlivými autory, texty a tak)

<http://www.fnac.com/-Astuce-Comment-faire-lire-vos-enfants-sans-passer-pour-le-mechant/cp10624/w-4>

(Fnac je název sítě knihkupectví; rubrika Chytře na věc: „Jak donutit vaše děti číst, aniž byste byli za toho zlého“)

Stránky sítě největších knihkupectví

Tipy:

1. **„Lstí a klamem“**: přilákat děti ke knížkám je jako chytat kočku, musíte běžet na druhou stranu. Jinými slovy: knížky jim zdánlivě odpírat, zakazovat („zakázané ovoce nejvíc chutná“), případně jim předkládat výzvy typu „Na to nemáte!“.

Opatřete poličky s vybranými knihami nebo jednotlivé knihy výstražnými cedulkami typu „Pozor, strašidelné!“ „Nevhodné pro druháky!“ apod. „Tyhle knížky ještě nikdo nedokázal přečíst do konce, ani vy to nedokážete!“ „Překvapení čeká uvnitř, že ho nenajdeš?!“

2. **„Čtení jako počítačová hra“**: vytvořte iluzi počítačové hry; co police to jeden „level“ podle délky textu a předpokládané délky čtení („Knižky na hodinu“, „Knižky na večer“, „Knižky na týden“)

<http://www.les-souffleurs.fr/>

(web sdružení „Našeptávači“ – většinou lidí profesí nějak spřízněných s divadlem)

„Poetická šeptanda“ - happening s poezií: každý žák se naučí jednu vybranou báseň (všichni od jednoho autora nebo pel mel), další část se odehrává uvnitř města, obce; děti mají v ruce trubku aspoň 50 cm dlouhou (papírovou nebo plastovou, prostě něco, co se dá snadno sehnat), oslovují na ulici lidi a nabízejí jim, že jim do ucha „zašeptají“ verše (ve Francii to dělá sdružení „našeptávači“, většinou absolventi nějakých hereckých škol, kurzů, ale pro děti to může být výzva, jak překonat ostych a dál šířit literaturu – efekt: nejen oni jsou v roli těch, kdo informace přijímají, ale mají již vyšší svěcení, a tak mohou přispívat k osvětě.)

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<http://www.cndp.fr/bienlire/02-atelier/fiche.asp?theme=1110&id=1111>

(web asociace na podporu čtenářské gramotnosti nazvaný „Dobře číst“ razí jako jeden ze svých programů: „Nejdřív porozumět, potom číst“ (určeno pro předškoláky a prvňáky). Dětem je potřeba nejprve dostatečně dlouho číst, získat je pro čtené a zajistit si jejich soustředěnost.

Tipy, jak zjistit, zda děti rozumí a jsou schopné převyprávět přečtené, případně vystihnout detaily:

1. **„Krabko, krabičko, kdo v tobě přebývá?“** - vybrat deset pohádek, u každé si vymyslet nějaké typické předměty, které v ní vystupují (Popelka – lískové oříšky, střevíček; Perníková chaloupka: perníček, kamínky, drobečky; Karkulka: obrázek vlka, bábovka atp. – buď reálné předměty, nebo jejich obrázky zavřít do krabic, na které se napíše název pohádky, děti pak hádají, co asi v krabici bude, jsou nucené si tak vybavovat příběh, a společnými silami si ho zafixovávají, pak se krabička otevře a děti mohou společně pohádku převyprávět)

2. **„Kramářské pohádky“** – po vzoru kramářských písní si děti z vylosovaných obrázků sestaví příběh a podle obrázků ho vyprávějí, domýšlejí. Vychází se ze skutečných pohádek - dospělý vytvoří kartičky s méně obvyklými slovy - kamizola, měšec, škorň, raneček, kyj – a doplní je obrázky, děti pak vytvářejí kartičky obvyklejších slov, míst, hrdinů – výsledkem je jakási obrázková kartotéka. Kartičky lze roztrdit na různé hromádky, například podle míst (les, hrad, zámek, jeskyně atd.) hrdinů (princezna, čert, čarodějnice, král atd.). Z kartiček se potom vylosuje určitý počet a děti si podle obrázků vymýšlejí svoje pohádky.

<http://www.education.gouv.fr/cid200/la-maitrise-de-la-lecture-a-l-ecole.html>

(stránky ministerstva školství – příliš obecně pojaté závazky vlády pro boj s negramotností, pro podporu znevýhodněných skupin atp.)

Konkrétnější metoda: zdokonalování čtenářských schopností (rychlost a plynulost) formou fázového tréninku: pravidelné seance, čtení na rychlost a správnost.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Webových stránek věnujících se čtenářské gramotnosti, výuce čtení a čtení s porozuměním je celá řada (stovky), ale většinou jsou zaměřené na konkrétní metody výuky čtení, na výběrové bibliografie pro různé stupně škol a věkové kategorie. Přinášejí také pravidelný výběr novinek a ke konkrétním titulům množství pracovních listů.

<http://www.teteamodeler.com/dossier/expression/lecture.asp>

(„Modelovací hlava aneb Nápadník“: web na podporu čtení, ale i jiných vzdělávacích aktivit: nabízí výběrové bibliografie, metody výuky, pracovní listy)

<http://alsj.citrouille.net/Accueil.html>

(web Revue knihkupců dětské literatury (recenze, výběr zajímavých novinek i starších věcí)

<http://www.jeunes.gouv.fr/IMG/UserFiles/Files/14%20propositions%20po u%20rla%20lecture%20MCC%202010.pdf>

(organizace na podporu literatury, knih a čtení pod ministerstvem školství a mládeže)

Le service du livre et de la lecture (knižní a čtenářská sekce při ministerstvu)

Le Centre national du livre (Národní centrum knihy)

Les Centres régionaux du livre (Regionální centra knihy)

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“